

Handlevejledning

**ved mistanke om overgreb
mod børn og unge**

Indhold

OVERSIGT OVER ACTIONCARDS VED MISTANKE OM OVERGREB	3
INDLEDNING	4
ACTIONCARD - MISTANKE OM OVERGREB BEGÅET AF FORÆLDRE/ANDRE I FORÆLDRES STED	5
ACTIONCARD - MISTANKE OM OVERGREB BEGÅET AF ÉN I BARNETS NETVÆRK/EN UKENDT.....	7
ACTIONCARD - MISTANKE OM AT ET BARN UNDER 15 ÅR HAR GJORT ET ANDET BARN FORTRÆD.....	9
ACTIONCARD - MISTANKE OM OVERGREB BEGÅET AF EN ANSAT	11
HVAD FORSTÅR VI VED OVERGREB?	13
FYSISKE OVERGREB	13
AT OVERVÆRE VOLD	14
SEKSUELLE OVERGREB	14
PSYKISKE OVERGREB	15
DIGITALE KRÆNKELSER.....	16
NÅR BØRN GØR ANDRE BØRN FORTRÆD.....	17
BØRN OG SEKSUALITET	20
NÅR UNGE FRIVILLIGT HAR SEX MED HINANDEN	21
TVIVL ER EN DRIVKRAFT	21
RISIKOFAKTORER.....	23
NÅR DU LAVER UNDERRETNINGEN.....	23
NÅR UNDERRETNINGEN ER SENDT	24
SKÆRPET UNDERRETNINGSPLIGT	25
HVAD KAN VI GØRE FOR AT FOREBYGGE?.....	25
KILDER	27
BILAG 1 - ALMINDELIG OG SKÆRPET UNDERRETNINGSPLIGT	28
BILAG 2 - MERE INFORMATION?.....	29

Kontakt Familieafdelingen

Tlf. 76 81 51 16

Skolegade 1, 7100 Vejle

Uden for Familieafdelingens åbningstid kan du kontakte den sociale bagvagt via Politiet på telefon 114.

Brug Digital Post, hvis du sender personlige oplysninger.

Kontakt Børne- og Ungeforvaltningen

Tlf. 76 81 00 00

Skolegade 1, 7100 Vejle

Oversigt over actioncards ved mistanke om overgreb

Mistanke om overgreb begået af forældre/andre i forældres sted	Mistanke om overgreb begået af én i barnets netværk/en ukendt	Mistanke om at et barn under 15 år har gjort et andet barn	Mistanke om overgreb begået af en ansat
Da det er alvorlige mistanker, bør det ikke drøftes med flere end højst nødvendigt, men det er muligt at drøfte mistanken med nærmeste kollegaer og leder			Mistanker må IKKE drøftes med kollegaer – kun med nærmeste leder
Barnet eller andre fortæller om overgreb, eller du har mistanke om overgreb	Barnet eller andre fortæller om overgreb, eller du har mistanke om overgreb	Du ser eller bliver fortalt om en voldsom hændelse mellem nogle børn	En medarbejder eller leder får mistanke/viden om, at en ansat har begået overgreb mod et barn
Forældre/samboende voksne må IKKE orienteres om mistanken	Udsagnet eller mistanken drøftes altid med nærmeste leder samme dag eller senest dagen efter Søg gerne sparring ved Familieafdelingen eller hos socialfaglig rådgiver	Udsagnet, mistanken eller din observation drøftes ALTID med nærmeste leder samme dag eller senest dagen efter Søg gerne sparring ved Familieafdelingen eller hos socialfaglig rådgiver	Udsagnet, mistanken eller din observation drøftes ALTID med nærmeste leder samme dag. Kan du ikke få kontakt til din leder, skal du kontakte fagchefen Mistanken må ikke drøftes med andre end nærmeste leder/fagchefen
Udsagnet eller mistanken drøftes altid med nærmeste leder samme dag eller senest dagen efter Søg gerne sparring ved Familieafdelingen eller hos socialfaglig rådgiver	Leder og medarbejder beslutter sammen handling – både ift. om/hvordan forældrene orienteres, og om der skal sendes en underretning Hvis du er i tvivl, bør du søge sparring ved Familieafdelingen	Tag stilling til, om der skal laves underretning på både det barn, det er gået ud over, og det/de børn, der har gjort et andet barn fortræd	Såfremt leder vurderer, at der er sket en ulovlig magtanvendelse/har mistanke om overgreb, skal der ALTID sendes en underretning
Leder og medarbejder beslutter sammen, om der skal sendes en underretning Hvis du er i tvivl, bør du søge sparring ved Familieafdelingen	Forældrene/samboende voksne bør orienteres hurtigt, når mistanken ikke er rettet mod dem Hvis du er i tvivl, bør du søge sparring ved Familieafdelingen	Leder og medarbejder beslutter sammen handling – både ift. hvordan forældrene orienteres, og om der skal sendes underretninger Endvidere vurderes behovet for en generel udmelding eller indsats til den samlede forældregruppe, de implicerede forældre og/eller børnefællesskabet	Leder skal: - kontakte fagchefen - lave en underretning til Familieafdelingen på fammo@vejle.dk jf. actioncard ved mistanke om overgreb begået af én i barnets netværk/en ukendt - kontakte Personaleadministration i Børn & Unge
Evt. underretning sendes til Familieafdelingen på fammo@vejle.dk	Evt. underretning sendes til Familieafdelingen på fammo@vejle.dk	Forældre/samboende voksne bør orienteres hurtigt, når mistanken ikke er rettet mod dem. Hvis du er i tvivl, bør du søge sparring ved Familieafdelingen	Sagens videre forløb håndteres i Børne- og Ungeforvaltningen i tæt samarbejde med leder Forældre/samboende voksne orienteres i samarbejde med Familieafdelingen
		Eventuelle underretninger sendes til Familieafdelingen på fammo@vejle.dk	

Indledning

Overgreb kan have vidtrækkende konsekvenser for børn og unge. Som fagpersoner i Vejle Kommune har vi ansvaret for at forebygge, at børn og unge udsættes for overgreb og bidrage til, at vi så tidligt som muligt bliver opmærksomme og reagerer, hvis børn og unge udsættes for overgreb.

I denne handlevejledning omfatter ordet *overgreb* både fysiske, psykiske og seksuelle overgreb, at overvære vold samt nogle former for digitale krænkelser. Det er nyt i denne udgave af handlevejledningen, at der er kommet mere fokus på, når børn gør andre børn fortræd. Dette skyldes, at der er kommet mere viden om og opmærksomhed på feltet. Derudover er der, jf. barnets lov, lavet en beredskabsplan til forebyggelse, opsporing og håndtering af æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol blandt børn unge og voksne, som også er relevant for fagpersoner at kende til.

Handlevejledningen henvender sig til alle faggrupper, der har kontakt med børn og unge under 18 år.

Formålet med handlevejledningen er todelt:

- **Håndtering ved mistanke om overgreb**
At sikre at alle ved, hvordan de skal handle, når der opstår mistanke om et overgreb mod et barn eller en ung og dermed sikre, at alle mistanker om overgreb mod børn og unge håndteres hurtigt, ensartet og professionelt.
- **Forebyggelse**
At sikre at alle ved, hvordan de kan være med til at forebygge overgreb, og at der i institutioner og på skoler aktivt arbejdes med forebyggelse af overgreb mod børn og unge.

Læsevejledning

Handlevejledningen er bygget op, så den er let at orientere sig i, når ledere eller medarbejdere står med en konkret mistanke om overgreb. Derfor er de vigtige telefonnumre placeret allerede inden indledningen. Herefter følger en oversigt over de fire actioncards. Hvert actioncard er grundigere beskrevet i de efterfølgende afsnit.

De fire actioncards:

- Mistanke om overgreb begået af forældre/andre i forældres sted
- Mistanke om overgreb begået af en i barnets netværk/en ukendt
- Mistanke om at børn under 15 år gør andre børn fortræd
- Mistanke om overgreb begået af en ansat.

Efter de fire actioncards følger afsnit om *Hvad forstår vi ved overgreb? Når børn gør andre børn fortræd, Børn og seksualitet, Når unge frivilligt har sex med hinanden, Tvivl som drivkraft, Risikofaktorer, Når du laver underretningen og Når underretningen er sendt*. Disse afsnit, og de fire actioncards, er gode at have ved hånden og genlæse, hvis man står i en konkret situation med en mistanke om et overgreb mod et barn eller en ung.

Til sidst kommer afsnittene *Skærpet underretningspligt og Hvad kan vi gøre for at forebygge?* De er mindst lige så vigtige, men de læses bedst på et andet og mindre akut tidspunkt.

ACTIONCARD

Mistanke om overgreb begået af forældre/andre i forældres sted

Barnet eller andre fortæller om overgreb, eller du har mistanke om overgreb

Forældre/samboende voksne må **IKKE** orienteres om mistanken

Udsagnet eller mistanken drøftes **ALTID** med nærmeste leder samme dag eller senest dagen efter

Søg gerne sparring ved Familieafdelingen eller hos jeres socialfaglig rådgiver

Leder og medarbejder beslutter sammen, om der skal sendes en underretning
Hvis du er i tvivl bør du søge sparring ved Familieafdelingen

Evt. underretning sendes til Familieafdelingen på fammo@vejle.dk

Kontakt Familieafdelingen

Familieafdelingen kan kontaktes for råd og vejledning på tlf.: 76 81 51 16

Synlige mærker

Ved synlige mærker fra overgreb kontaktes Familieafdelingen øjeblikkeligt pr. telefon. Familieafdelingen beslutter det videre forløb

BEMÆRK: Da det er alvorlige mistanker, bør det ikke drøftes med flere end højst nødvendigt, men det er muligt at drøfte mistanken med nærmeste kollegaer og leder.

Særligt ved mistanke om overgreb begået af forældre/andre i forældres sted

Hvad er din opgave som medarbejder?

- Forældre/omsorgspersoner må IKKE orienteres om mistanken.
- Lyt til barnet – se evt. faktaboks under afsnittet *Tvivl er en drivkraft* på side 21.
- Vis omsorg for barnet. Udvis en rolig adfærd og vis barnet, at du kan rumme det, som er sket eller er blevet fortalt.
- Da det er alvorlige mistanker, bør det ikke drøftes med flere end højst nødvendigt, men det er muligt at drøfte mistanken med nærmeste kollegaer og leder.
- Orienter altid din leder om mistanken samme dag eller senest dagen efter.
- Skriv ned, hvad barnet har sagt og/eller hvilke tegn, signaler eller hændelser, der ligger til grund for mistanken – undgå at tolke på beskrivelserne.
- Hvis mistanken rejses af en forælder, en pårørende eller andre, bed da vedkommende om en skriftlig beskrivelse af den konkrete mistanke, eller rådgiv dem om selv at kontakte Familieafdelingen.
- Hvis forældrene selv fortæller, at de har begået et overgreb mod deres barn, kontaktes leder for sparring. Herefter kan underretningen sendes i samarbejde med forældrene, eller du kan orientere dem om, at der vil blive sendt en underretning.
OBS! Hvis du har en bekymring for, at forældrene vil forsøge at påvirke deres barns forklaring, skal du IKKE tale med dem om underretningen.

Hvad er din opgave som leder?

- Forældre/omsorgspersoner må IKKE orienteres, hvis mistanken er rettet mod dem.
- Leder og medarbejder beslutter sammen, om der skal sendes en underretning, og som leder er du ansvarlig for, at der bliver sendt en underretning til Familieafdelingen, hvis I vurderer, at der er mistanke om eller kendskab til overgreb.
- Hvis du er i tvivl, kan du kontakte Familieafdelingen på tlf. 76 81 51 16 eller bede om vejledning hos den socialfaglige rådgiver i forhold til, om der skal foretages en underretning.
- Støt din medarbejder i at rumme sagen i ventetiden, mens undersøgelses- og udredningsprocessen foregår i Familieafdelingen. Hvis du er i tvivl om, hvad du og din medarbejder må og ikke må tale med barnet om i denne periode, kontakt da gerne Familieafdelingen.

Fra side 23 kan du læse afsnittene *Når du laver underretningen* og *Når underretningen er sendt*, som kan være en hjælp, når du skal sende, og efter du har sendt en underretning.

ACTIONCARD

Mistanke om overgreb begået af én i barnets netværk/en ukendt

Barnet eller andre fortæller om overgreb, eller du har mistanke om overgreb

Udsagnet eller mistanken drøftes ALTID med nærmeste leder samme dag eller senest dagen efter

Søg gerne sparring ved Familieafdelingen eller hos socialfaglig rådgiver

Leder og medarbejder beslutter sammen handling – både ift. om/hvordan forældrene orienteres, og om der skal sendes en underretning. Hvis du er i tvivl, bør du søge sparring ved Familieafdelingen

Forældrene/samboende voksne bør orienteres hurtigt, når mistanken ikke er rettet mod dem. Hvis du er i tvivl, bør du søge sparring ved Familieafdelingen

Evt. underretning sendes til Familieafdelingen på fammo@vejle.dk

Kontakt Familieafdelingen

Familieafdelingen kan kontaktes for råd og vejledning på tlf.: 76 81 51 16

Synlige mærker

Ved synlige mærker fra overgreb kontaktes Familieafdelingen øjeblikkeligt pr. telefon. Familieafdelingen beslutter det videre forløb.

BEMÆRK: Da det er alvorlige mistanker, bør det ikke drøftes med flere end højst nødvendigt, men det er muligt at drøfte mistanken med nærmeste kollegaer og leder.

Særligt ved mistanke om overgreb begået af én i barnets netværk/en ukendt

Hvad er din opgave som medarbejder?

- Lyt til barnet – se evt. faktaboks under afsnittet *Tvivl er en drivkraft* på side 21.
- Vis omsorg for barnet. Udvis en rolig adfærd og vis barnet, at du kan rumme det, som er sket eller er blevet fortalt.
- Da det er alvorlige mistanker, bør det ikke drøftes med flere end højst nødvendigt, men det er muligt at drøfte mistanken med nærmeste kollegaer og leder.
- Orienter din leder om mistanken.
- Skriv ned, hvad barnet har sagt og/eller hvilke tegn, signaler eller hændelser, der ligger til grund for mistanken – undgå at tolke på beskrivelserne.
- Hvis mistanken rejses af forældrene, en pårørende eller andre, bed da vedkommende om en skriftlig beskrivelse af den konkrete mistanke, eller rådgiv dem om selv at kontakte Familieafdelingen.
- Aftal med din leder, hvem der taler med forældrene om situationen.

Hvad er din opgave som leder?

- Leder og medarbejder beslutter sammen, om der skal sendes en underretning, og du er som leder ansvarlig for, at der bliver sendt en underretning til Familieafdelingen, hvis I vurderer, at der er mistanke om eller kendskab til overgreb.
- Hvis du/I er i tvivl, kan du kontakte Familieafdelingen på tlf. 76 81 51 16 eller bede om vejledning hos den socialfaglige rådgiver i forhold til, om der skal sendes en underretning.
- Du er ansvarlig for, at der laves aftale om hvordan, hvornår og hvem, der taler med forældrene om situationen. Forældrene bør orienteres hurtigt, når mistanken ikke er rettet mod dem. Hvis du er i tvivl om, hvordan eller hvorvidt forældrene skal orienteres, bør du søge sparring ved Familieafdelingen.
- Støt din medarbejder i at rumme sagen i ventetiden, mens undersøgelses- og udredningsprocessen foregår i Familieafdelingen. Hvis du er i tvivl om, hvad du og din medarbejder må og ikke må tale med barnet om i denne periode, kontakt da gerne Familieafdelingen.

Fra side 23 kan du læse afsnittene *Når du laver underretningen* og *Når underretningen er sendt*, som kan være en hjælp, når du skal sende og har sendt en underretning.

ACTIONCARD

Mistanke om at et barn under 15 år har gjort et andet barn fortræd

Du ser eller bliver fortalt om en voldsom hændelse mellem nogle børn

Udsagnet, mistanken eller din observation drøftes **ALTID** med nærmeste leder samme dag eller senest dagen efter

Søg gerne sparring ved Familieafdelingen eller hos socialfaglig rådgiver

Tag stilling til, om der skal laves underretning på både det barn det er gået ud over, og det barn, der har gjort et andet barn fortræd

Leder og medarbejder beslutter sammen handling – både ift. hvordan forældrene orienteres, og om der skal sendes underretninger.

Endvidere vurderes behovet for en generel udmelding eller indsats til den samlede forældregruppe, de implicerede forældre og/eller børnefællesskabet

Forældrene/samboende voksne bør orienteres hurtigt, når mistanken ikke er rettet mod dem.
Hvis du er i tvivl, bør du søge sparring ved Familieafdelingen

Eventuelle underretninger sendes til Familieafdelingen på fammo@vejle.dk

Kontakt Familieafdelingen

Familieafdelingen kan kontaktes for råd og vejledning på tlf.: 76 81 51 16

Synlige mærker

Ved synlige mærker fra overgreb kontaktes Familieafdelingen øjeblikkeligt pr. telefon. Familieafdelingen beslutter det videre forløb.

BEMÆRK: Da det er alvorlige mistanker, bør det ikke drøftes med flere end højst nødvendigt, men det er muligt at drøfte mistanken med nærmeste kollegaer og leder.

Særligt ved mistanke om at børn har gjort andre børn fortræd

Hvad er din opgave som medarbejder?

- Overrasker du børnene i situationen, spørg dem på en neutral måde om, hvad de laver/leger, og om det er en god leg. Lyt til børnene og undgå at "afhøre" dem – se evt. faktaboks under afsnittet *Tvivl er en drivkraft* på side 21.
- Vis omsorg for børnene. Udvis en rolig adfærd og vis, at du kan rumme det, som er sket eller er blevet fortalt.
- Hvis forældre eller andre henvender sig og fortæller om en episode, skal du lytte og spørge ind – se evt. afsnittet *Forældre, der er bekymrede over et andet barns adfærd* på side 19.
- Da det er alvorlige mistanker, bør det ikke drøftes med flere end højst nødvendigt, men det er muligt at drøfte mistanken med nærmeste kollegaer og leder.
- Drøft henvendelsen og/eller iagttagelserne med din leder samme dag eller senest dagen efter.
- Skriv ned, hvad barnet har sagt og/eller hvilke tegn, signaler eller hændelser, der ligger til grund for mistanken – undgå at tolke på beskrivelserne.
- Hvis mistanken rejses af forældrene, en pårørende eller andre, bed da vedkommende om en skriftlig beskrivelse af den konkrete mistanke.
- Aftal med din leder, hvem der taler med forældrene til de involverede børn om situationen.

Hvad er din opgave som leder?

- Vurder medarbejderens oplysninger, herunder om karakteren af oplysningerne tyder mest på lige-værdig eksperimenterende leg, eller at et barn har gjort et andet barn alvorligt fortræd.
- Tag sammen med medarbejder stilling til, om der skal laves underretning på alle implicerede børn, da der både kan være en bekymring for det barn/de børn, der er kommet til at gøre et andet barn fortræd, og det barn det er gået udover. For det barn, det er gået udover, kan oplevelsen være lige voldsom, uagtet om det er et barn eller en voksen, der står bag. Du er som leder ansvarlig for, at der bliver sendt underretninger til Familieafdelingen, hvis I vurderer, at Familieafdelingen skal orienteres.
- Aftal hvordan og hvem, der taler med forældrene til de involverede børn om situationen, og sørg for at forældrene orienteres hurtigt.
- Hvis du/I er i tvivl om ovenstående, kan du kontakte Familieafdelingen på tlf. 76 81 51 16 eller den socialfaglige rådgiver og bede om hjælp til en nærmere vurdering af oplysningerne.
- Hvis der i forløbet opstår mistanke om, at et af børnene har været udsat for overgreb fra forældre eller andre i nær relation til barnet, underrettes Familieafdelingen med en særskilt underretning, uden at forældrene orienteres. Herefter følges actioncard ved mistanke om overgreb begået af forældre/andre i forældres sted – se side 5.
- Støt din medarbejder i at rumme sagen i ventetiden, mens undersøgelses- og udredningsprocessen foregår i Familieafdelingen. Hvis du er i tvivl om, hvad du og din medarbejder må og ikke må tale med barnet om i denne periode, kontakt da gerne Familieafdelingen.

Fra side 23 kan du læse afsnittene *Når du laver underretningen* og *Når underretningen er sendt*, som kan være en hjælp, når du skal sende og har sendt en underretning.

OBS! Læs gerne afsnittet *Når børn gør andre børn fortræd* på side 17.

Mistanke om overgreb begået af en ansat

En medarbejder eller leder får mistanke om/viden om, at en ansat har begået overgreb mod et barn

Hvis mistanken er rettet mod lederen, skal du som medarbejder kontakte fagchefen, der har ansvar for at underrette direktøren for Børn & Unge

Udsagnet, mistanken eller din observation drøftes **ALTID** med nærmeste ledelse samme dag.
Kan du ikke få kontakt til din leder, kontaktes fagchefen

Mistanken må ikke drøftes med andre end nærmeste leder/fagchefen

Såfremt leder vurderer, at der er sket en ulovlig magtanvendelse/har mistanke om overgreb, skal der **ALTID** sendes en underretning

Leder kontakter fagchefen for enten; Familie & Forebyggelse Dagtilbud eller Uddannelse & Læring

Leder sender underretning til Familieafdelingen på fammo@vejle.dk jf. actioncard ved mistanke om overgreb begået af én i barnets netværk/en ukendt

Leder kontakter Personale-administrationen i Børn & Unge

Sagens videre forløb håndteres efter fast procedure i Børne- og Ungeforvaltningen i tæt samarbejde med leder

Forældre/samboende voksne orienteres i samarbejde med Familieafdelingen

Kontakt Familieafdelingen

Familieafdelingen kan kontaktes for råd og vejledning på tlf.: 76 81 51 16

Synlige mærker

Ved synlige mærker fra overgreb kontaktes Familieafdelingen øjeblikkeligt pr. telefon. Familieafdelingen beslutter det videre forløb

Særligt ved mistanke om overgreb begået af en ansat

OBS! Der skal laves en underretning på barnet.
Følg actioncard for mistanke om overgreb begået af én i barnets netværk/en ukendt side 7.

Hvad er din opgave som medarbejder?

- Bliver du som medarbejder kontaktet med eller selv får en mistanke om et overgreb begået af en ansat, inddrag da straks leder. Hvis du ikke kan få kontakt til din leder, skal du kontakte fagchefen.
- Hvis mistanken er rettet mod lederen, skal du kontakte fagchefen, der har ansvar for at underrette direktøren for Børn & Unge.
- Mistanken må ikke drøftes med andre end nærmeste leder/fagchefen.

Hvad er din opgave som leder?

- Hvis en medarbejder henvender sig, bed da vedkommende om at nedskrive mistanken – gerne sammen med leder.
- Vurderer oplysningerne. Hvad er observeret? Hvornår er det observeret? Hvor er det observeret? Og hvilke personer er involveret?
- Ret henvendelse til fagchefen og Personaleadministrationen i B&U Staben, som vil vejlede igennem det videre forløb.
- Send en underretning på barnet til Familieafdelingen på fammo@vejle.dk jf. actioncard ved mistanke om overgreb begået af én i barnets netværk/en ukendt på side 7.

Hvad forstår vi ved overgreb?

Vær opmærksom på, at definitionerne i dette afsnit handler om situationer, hvor personer over 15 år begår overgreb mod et barn eller en ung. Når der er tale om situationer, hvor et barn eller en ung under 15 år gør et andet barn/ung fortræd, bør du i stedet for læse afsnittet *Når børn gør andre børn fortræd* på side 17.

Ordet overgreb både dækker over:

- Fysiske overgreb
- At overvære vold
- Seksuelle overgreb
- Psykiske overgreb
- Nogle former for digitale krænkelser.

Handlevejledningen her anvender Socialstyrelsens definitioner. Socialstyrelsen har dog ingen definition af digitale krænkelser, så handlevejledningen støtter sig derfor på dette område op ad lovgivningen samt Børns Vilkår og Red Barnets definitioner og beskrivelser.

Fysiske overgreb

Ift. personer over 15 år, der begår overgreb mod børn eller unge, gælder Socialstyrelsens definition af fysisk vold (2024a):

Fysisk vold i nære relationer er en handling eller hændelse, hvor forælderen, den primære omsorgsgiver eller den fagperson eller frivillige, i hvis varetægt barnet er overladt, smerter eller skader barnet og krænker dets integritet fysisk og psykisk. Volden kan komme til udtryk ved handlinger som fx at slå, sparke, ruske, bide, kvæle, skolde, brænde eller forgifte barnet. Volden kan være en intenderet handling eller ske i affekt. Der kan være tale om en enkeltstående handling eller gentagne episoder. Fysisk vold er ødelæggende for eller forhindrer udviklingen af et positivt selvbillede hos barnet, og bringer dets udvikling og sundhed i fare.

Vold kan foregå på mange måder. Alt fra en lussing, skub, at blive revet i armen til spark – det er alt sammen vold.

Lovgivning ift. fysisk vold

Ifølge Straffeloven (2024) vil følgende blive straffet:

§ 244. Den, som øver vold eller på anden måde angriber en andens legeme

§ 245. Den, som udøver et legemsangreb af særlig rå, brutal eller farlig karakter eller gør sig skyldig i mishandling

§ 245 a. Den, som ved et legemsangreb med eller uden samtykke bortskærer eller på anden måde fjerner kvindelige ydre kønsorganer helt eller delvis.

At overvære vold

Socialstyrelsen (2024a) definerer det, at børn overværer vold som overgreb:

At overvære vold er, når et barn ser, hører, mærker eller på anden måde oplever, at en forælder eller en anden primær omsorgsgiver udøver fysisk eller psykisk vold mod den anden forælder eller søskende. At overvære vold kan også være, når et barn latent oplever optræk til fysisk eller psykisk vold eller eftervirkningerne af voldsepisoden. At overvære vold er ødelæggende for eller forhindrer udviklingen af et positivt selvbillede hos barnet, og bringer dets udvikling og sundhed i fare.

Har et barn/en ung set en forælder slå den anden eller oplevet andre former for vold eller overgreb i hjemmet, herunder negativ social kontrol, er disse oplevelser lige så psykisk belastende for barnet/den unge, som hvis overgrebet var rettet mod barnet/den unge selv. Er der tale om negativ social kontrol bør du læse Vejle Kommunes beredskabsplan til forebyggelse, opsporing og håndtering af æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol blandt børn, unge og voksne.

Lovgivning ift. at børn overværer vold

Rigsadvokaten fremhæver:

”...at et barns overværelse af handlinger over for sine nærmeste, der opleves som ubehagelige eller chokerende, f.eks. vold eller psykisk vold, i sig selv kan være en selvstændig overtrædelse af straffelovens § 243” (Rigsadvokatmeddelelse, 2022).

Ifølge Straffeloven (2024) vil følgende blive straffet:

§ 243. Den, som gentagne gange over en periode udsætter den anden for groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd, der er egnet til utilbørligt at styre den anden, herunder ved udøvelse af negativ social kontrol.

Seksuelle overgreb

Socialstyrelsen (2024b) definerer seksuelle overgreb på følgende måde:

Et seksuelt overgreb er en handling rettet mod et barn, hvor en voksen, et andet barn eller en ung i kraft af magt, ansvar eller ved at have opnået en tillidsfuld relation udnytter barnet til at indgå i seksuelle aktiviteter. Seksuelle overgreb skader barnet og bringer dets udvikling og sundhed i fare. Desuden skades barnets evne til at indgå tillidsfuldt i relationer og danne et positivt selvbillede.

Seksuelle overgreb kan være alt fra sproglig chikane over digitale sexkrænkelser til fysiske seksuelle overgreb. Der er bl.a. tale om seksuelle overgreb, hvis en person skriver grænseoverskridende seksuelle beskeder til et barn, hvis en person lokker et barn til at tænde for sit webcam og onanere til det, hvis en person presser et barn til at sende billeder af sig selv helt eller delvist afklædt, og hvis en person manipulerer eller presser et barn til seksuelle aktiviteter. Digitale krænkelser som grooming og sextortion er også seksuelle overgreb. Det er nyere fænomener og er forklaret sidst i afsnittet under overskriften *Digitale krænkelser*.

Lovgivning ift. seksuelle overgreb/seksualforbrydelser

Ifølge Straffeloven (2024) vil følgende blive straffet:

§ 210. Den, der har samleje eller andet seksuelt forhold end samleje med slægtning i nedstigende linje eller med sin søster/bror.

§ 216. Den, der har samleje med en person, der ikke har samtykket heri.

§§ 222, 223, 225. Den, som har samleje eller andet seksuelt forhold end samleje med et barn under 15 år. Aldersgrænsen er 18 år, hvis den pågældende er betroet til undervisning eller opdragelse.

§ 224, 225. Den, som medvirker til, at en person under 18 år mod betaling eller løfte om betaling har samleje eller andet seksuelt forhold end samleje med en kunde.

§ 226. Den, der optager pornografiske fotografier, film el.lign. af en person under 18 år for at sælge eller på anden måde udbrede materialet.

§ 232. Den, som ved uanstændigt forhold krænker blufærdigheden (blotteri, beføling, beluring, verbal uterlighed).

§ 234. Den, som sælger utugtige eller anstødelige billeder eller genstande til en person under 16 år.

§ 235. Den, som udbreder pornografiske fotografier eller film, andre pornografiske visuelle gengivelser eller lignende af personer under 18 år.

- Stk. 2 + 3. Den, som har eller tilgår pornografiske materiale af personer under 18 år, dog ikke, hvis person i/på materialet er fyldt 15 år og har givet samtykket til besiddelsen.

Det er Politiet og domstolens opgave at vurdere, om det, der er sket, er strafbart eller ej. Det skal fagpersoner ikke tage stilling til. Men det er helt afgørende, at fagpersonerne bekymrer sig og handler ift. barnet/den unge.

Psykiske overgreb

Ift. personer over 15 år, der begår overgreb mod børn eller unge, gælder Socialstyrelsens definition (2024a) af psykisk vold:

Psykisk vold i nære relationer er et gentaget mønster af handlinger eller hændelser, hvori forælderen eller den primære omsorgsgiver formidler til barnet, at det fx er værdiløst, mislykket, utilstrækkeligt, uelsket eller uønsket. Psykisk vold kan komme til udtryk gennem verbale og ikke-verbale handlinger, der afviser og nedgør barnet; der udnytter og opfordrer til asocial adfærd; der truer og skræmmer det; eller ved at isolere barnet, så det frarøves muligheden for at få sit behov for samspil med andre opfyldt. Den psykiske vold kan være begået af personer i barnets hjem eller af fagpersoner eller frivillige, i hvis varetægt barnet befinder sig. Psykisk vold er ødelæggende for eller forhindrer udviklingen af et positivt selvbillede hos barnet, og bringer dets udvikling og sundhed i fare.

De fleste forældre oplever at føle sig magtesløse og kommer til at sige ting til deres barn, som de senere fortryder. Det er ikke psykisk vold. Det psykiske overgreb består af *en systematisk nedbrydning af barnets selvværd*. Barnet bliver *gentagne gange* over tid udsat for krænkende udsagn og får oplevelsen af, at det er uønsket, uelsket og til besvær. Psykisk vold foregår ofte skjult og kan være både verbale og non-

verbale handlinger. Æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol kan også have karakter af psykisk vold – læs mere i Beredskabsplan til forebyggelse, opsporing og håndtering af æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol.

Psykisk vold kan eksempelvis være:

- Følelsesmæssig afvisning
- Trusler om at blive forladt
- Trusler om straf og indespærring
- At blive nedgjort eller udsat for anden nedværdigende behandling
- Handlinger, der nedgør, ydmyger, krænker, manipulerer eller isolerer en person
- Anden omsorgssvigt, som ses ved, at barnets grundlæggende behov for tryghed ikke bliver tilgodeset af omsorgspersonerne.

Listen med eksempler er på ingen måde udtømmende for, hvordan psykiske overgreb kan foregå.

Lovgivning ift. psykisk overgreb

Ifølge Straffeloven (2024) vil følgende blive straffet:

§ 213. Den, som ved vanrøgt eller nedværdigende behandling krænker sit barn eller nogen hans myndighed eller forsorg undergivet person under 18 år.

§ 243. Den, som gentagne gange over en periode udsætter den anden, der er nært tilknyttet husstanden, for groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd.

Digitale krænkelser

Digitale krænkelser betyder krænkelser, der sker på internettet. Krænkelser, hvor en person føler sig krænket af en anden person på nettet. Begrebet digitale krænkelser dækker over et en række tilfælde som fx ulovlig deling af billeder, trusler, chikane, afpresning og blufærdighedskrænkelse på nettet. Det er dog ikke alle digitale krænkelser, der er ulovlige, og det kan være svært at vide, om det, et barn eller en ung har været udsat for, er ulovligt. Herunder kan du læse om nogle af de forskellige former for digitale krænkelser, der oftest forekommer.

Ift. børn, der skriver krænkende ting om hinanden på sociale medier eller sender digitale trusler til hinanden, bør du læse afsnittet *Når børn gør andre børn fortræd*.

Grooming

I bemærkningerne til lovforslaget med initiativer mod digitale krænkelser, som blev vedtaget i februar 2023, er grooming defineret på denne måde:

Ved *grooming* forstås den situation, at en person opbygger et tillidsforhold til et barn eller en ung med det formål at begå seksuelle overgreb mod den pågældende eller at lokke barnet eller den unge til at sende nøgenbilleder eller billeder af seksuel karakter.

Flere og flere sager om seksuelle overgreb starter på nettet. Ofte har den krænkende person opbygget en relation til barnet og vundet dets tillid, før overgrebet finder sted. Denne proces kaldes grooming. Som led i groomingprocessen får en krænker manipuleret barnet til at indvillige i forskellige seksuelle aktiviteter. Grooming kan både føre til fysiske og/eller digitale overgreb. Begge former for krænkelser kan have alvorlige psykiske konsekvenser for barnet.

Lovgivning ift. grooming

Ifølge Straffeloven (2024) vil følgende blive straffet:

§ 231. Den, som systematisk eller ved manipulation og under udnyttelse af en på alder og erfaring beroende overlegenhed opbygger en relation til en person under 18 år med forsæt til at udsætte den pågældende for en seksualforbrydelse.

Sextortion

Ordet sextortion er sammensat af ordene "sex" og det engelske ord for afpresning "extortion." Ved sextortion bruger afpresseren seksuelle eller intime billeder eller videoer af offeret til afpresning. Offeret skal fx betale penge, sende flere intime eller ubehagelige billeder/film til afpresseren for at undgå, at afpresseren offentliggør billederne.

Sextorsion er med ændringen af Straffeloven i juni 2023 blevet en del af forståelsen af *andet seksuelt forhold end samleje* i Straffeloven, og dermed er det også ulovligt.

Deling af billeder og videoer af børn og unge uden samtykke

Blufærdighedskrænkende materiale

Deling af billeder og videoer af børn og unge uden samtykke med blufærdighedskrænkende indhold betragtes som overgreb. Du skal derfor følge actioncardene i denne handlevejledning. Det kan fx være billeder og videoer, hvor barnet eller den unge er helt eller delvist afklædt, eller hvor barnet er i en krænkende eller udstillet situation.

Ikke-blufærdighedskrænkende materiale

Deling af billeder og videoer af børn og unge uden samtykke af ikke-blufærdighedskrænkende karakter, betragtes **ikke** som overgreb, men det er ofte meget grænseoverskridende for barnet/den unge, og det kan have karakter af mobning. Du eller forældrene kan søge hjælp og læse mere hos sletdet.redbarnet.dk, og/eller kontakte [SSP](https://www.ssp.dk) eller Politiet for rådgivning. Læs desuden afsnittet *Digitale krænkelser og trusler mellem børn* på side 19.

Når børn gør andre børn fortræd

Al adfærd er kommunikation. Når børn og unge mangler sprog, erfaringer eller evne til at søge hjælp, må vi som fagpersoner være undersøgende og finde frem til deres behov for hjælp og støtte – gerne i samarbejde med andre fagpersoner/faggrupper.

Følgende afsnit beskriver, hvordan vi forstår bekymrende adfærd mellem børn og situationer, hvor børn kommer til at gøre andre børn fortræd – enten fysisk, psykisk, seksuelt eller digitalt. Der følger desuden en opmærksomhed på sprogbrugen i disse sager, samt en guide til, hvordan man som fagperson kan tale med forældre, der er bekymret for andre børns adfærd.

Søg sparring, hvis du er i tvivl

Det er et komplekst felt, så er du stadig i tvivl, efter du har læst denne handlevejledning, er du forpligtet til at søge sparring hos enten din leder, socialfaglig rådgiver eller Familieafdelingen.

- Søg sparring, inden du underretter, hvis du er i tvivl.

Sprogbrug ift. børn, der har gjort andre børn fortræd

Det er vigtigt at være opmærksom på sprogbrugen i sager, hvor et barn/en ung er kommet til at gøre et andet barn fortræd. Hverken forældre eller fagpersonale bør omtale børn som "overgrebsmænd", "krænker" eller lignende. Børn er børn, og de skal omtales sådan.

Når man skal tale om sagerne, kan man med fordel bruge børnenes navne, eller køn og evt. alder, hvis det skal være anonymt. Man bør tale om, hvad der er foregået, og om der er noget, børnene er udfordret af og har brug for hjælp til.

Vi bruger desuden ikke ordet *overgreb*, når det er et barn eller en ung under 15 år, der er kommet til at gøre noget forkert ved et andet barn. Vi taler i stedet for om, at et barn/en ung *har gjort et andet barn fortræd*.

Fysisk vold mellem børn og unge under 15 år

Børns hjerner ikke er færdigudviklet, og de ikke har samme forudsætning for selvkontrol som voksne, og derfor er fysisk vold mellem børn og unge et mere nuanceret og komplekst felt, end når voksne udøver vold mod børn.

Børn skal lære at behandle andre mennesker godt, at bruge ord til at løse konflikter og at de ikke må slå, slås, skubbe, sparke, bide eller lignende. Det hænder alligevel i alle daginstitutioner, skoler mv., hvor børn er samlet, at et barn kommer i affekt og kommer til at gøre et andet barn fortræd. I de fleste tilfælde skal disse sager håndteres pædagogisk, og uden der skal sendes underretning. Der er dog følgende punkter, som bør give anledning til, at barnets adfærd drøftes med socialfaglig rådgiver eller Familieafdelingen:

- Hvis et barn gentagne gange udøver fysisk vold mod andre
- Hvis et barn kommer til at skade et andet barn
- Hvis et eller flere børn planlægger slåskampe, fysiske overfald eller lignende.

Det er vigtigt at tage barnets alder og udvikling i betragtning. Der er ikke samme grund til bekymring, hvis et lille barn under tre år slår, skubber eller bider, som hvis et større barn gør det. Men der vil være behov for en faglig vurdering fra sag til sag, ift. om det, der er foregået, ligger indenfor den normale adfærd for et barn i den alder, eller om der er grund til bekymring.

Når helt små børn bider eller slår, kan det være et tegn på, at barnet ikke kan give udtryk for sine frustrationer eller ikke formår at løse en konflikt verbalt. Det er altid de voksnes ansvar at hjælpe børn gennem konflikter.

Vær desuden opmærksom på at tage godt hånd om alle børn, der har været i konflikt. Det kan være en lige så voldsom oplevelse at blive slået eller lignende af et barn, som hvis det var af en voksen. Det kan derfor være en meget voldsom oplevelse for det barn, det er gået udover. På samme måde er det vigtigt, at der bliver taget hånd om det barn/de børn, der har gjort et andet barn fortræd. Det er også en svær situation for dem, og det kan være tegn på mistrivsel, at det/de har gjort et andet barn fortræd. Tag derfor stilling til, om der er grund til bekymring, behov for at underrette og/eller behov for at sætte andre tiltag i værk ift. alle de involverede børn.

Når det handler om fysiske hændelser og trusler imellem børn i folkeskolen, så kan du også altid søge sparring hos [SSP](#) i Vejle.

Hvornår går legen over stregen?

Når det handler om situationer mellem børn, kan man let blive usikker, ift. om nogle børn er gået for langt og har gjort et andet barn fortræd, eller om der er tale om en leg. I disse tilfælde er der følgende pejlemærker, som kan være guidende ift. at vurdere, om det, der er foregået, bør give anledning til bekymring:

Pejlemærker ift. at vurdere lege eller situationer mellem børn

- Var børnene fælles om legen?
- Deltog alle frivilligt under hele legen?
- Er magtrelationen mellem børnene lige, eller er den ene part overlegen fx kognitivt, i alder eller størrelse?
- Er der tale om en enkeltstående situation eller en tilbagevendende leg?
- Er der i øvrigt er en bekymring ift. barnet/børnene? Fx hvis det/de også har en voldsom eller seksualiserende sprogbrug og/eller adfærd.

Seksuel adfærd mellem børn

Som du kan læse i afsnittet *Børn og seksualitet* på side 17, er det naturligt, at børn udforsker deres seksualitet. Men hvis deres leg eller samvær bærer præg af ufrivillighed, tvang eller trusler, er det de voksnes pligt at reagere og sørge for hjælp. Læs afsnittet *Børn og seksualitet* og søg gerne sparring ved socialfaglig rådgiver eller Familieafdelingen.

Psykisk vold mellem børn

Psykisk vold mellem børn kategoriseres som mobning – følg den anti-mobbestrategi, der er gældende hos jer.

Digitale krænkelser og trusler mellem børn

Hvis du som fagperson får kendskab til at et barn får krænkende kommentarer, trusler eller oplever at blive mobbet/hængt ud på nettet eller sociale medier, er det vigtigt at sikre, at der er voksne, der hjælper barnet. Det er vigtigt, at det tages alvorligt, da det kan være en meget voldsom oplevelse for barnet, men som udgangspunkt betragtes dette ikke som en del af forståelse af *overgreb*. Følg i stedet for den anti-mobbestrategi, der er gældende hos jer.

Forældre, der er bekymrede over et andet barns adfærd

Når forældre henvender sig og er bekymrede over et andet barns adfærd, har de brug for at føle sig taget alvorligt i deres bekymring. Det er derfor vigtigt, at du som fagperson er lyttende og undersøgende på, hvad forældrene konkret er bekymrede for.

Du kan også tale med forældrene om, hvordan de kan støtte deres eget barn, hvis det er utrygt ift. en af kammeraternes adfærd. I den forbindelse kan du tale med forældrene om at:

- Lytte til deres barn og vise, at de tager barnets bekymring og utryghed alvorligt.
- Rose barnet for at fortælle det.
- Forældrene skal bevare roen overfor deres barn, og at de skal være opmærksomme på, at de ikke kommer til at forskrække barnet yderligere med deres reaktion.
- Fortælle barnet, at det er de voksnes ansvar at sikre, at barnet bliver tryk ved kammeraten igen.
- Spørge barnet, om barnet har talt med de voksne i dagtilbuddet/skolen om sin bekymring. Hvis ikke, bør forælderen som udgangspunkt kontakte dagtilbuddet/skolen og fortælle om barnets bekymring/utryghed.
- Tale med barnet om, hvad barnet skal gøre, hvis det sker igen – fx sige stop, gå væk og sige det til en voksen.
- Forældre må være bevidste om ikke at omtale kammeraten negativt. Forældre bør i stedet for omtale kammeraten som én, der har brug for at øve sig på noget, som kammeraten har svært ved.
- Bekræfte overfor barnet, at adfærd som fx at slå andre, ikke er okay.

Pga. tavshedspligt er der ofte meget, du som fagperson ikke kan fortælle forælderen om andre børn. Men du kan fx sige, at I fagpersoner, der er omkring børnene, tager hånd om dem og sørger for, at de alle får den hjælp og støtte, de har behov for.

Hvis du er i tvivl om, hvordan du tager hånd om ét eller flere børn, bør du altid søge sparring.

Børn og seksualitet

Børn har en naturlig seksualitet, og interessen for ens eget såvel som for det modsatte køn er hyppigt forekommende blandt børn. Det viser sig i lege og ved interesse for frække ord og for andres kroppe. Dette er en naturlig udviklingsproces, der ikke bør problematiseres og sammenlignes med teenage- eller voksenalder. Det er vigtigt at være opmærksom på, at normer for acceptabel adfærd i form af nøgenhed, sprogbrug og kropslige lege i høj grad er tids- og kulturbestemt. Lege, der involverer kønsorganer, numser og nøgenhed, fører jævnligt til bekymring hos forældre og usikkerhed hos fagpersoner. Forældres normer er ikke ens, og angsten for seksuelle overgreb og traumer hos børnene kan være stor – og bør tages alvorligt.

Leg eller grænseoverskridende adfærd?

Når du skal vurdere om en handling mellem børn har været eksperimenterende leg eller grænseoverskridende adfærd, kan du støtte dig til nedenstående punkter.

Med udgangspunkt i børnenes alder, modenhed og kognitive funktionsniveau – se og vurder:

- Er der tale om nysgerrighed og fælles eksperimentering?
- Er der krav om hemmeligholdelse?
- Er der brugt magt eller trusler i børnenes samspil?
- Er der ulighed i magtrelationen mellem børnene?
- Er der stor aldersforskel?
- Er der brugt genstande?

Den hyppige og normale adfærd

Det er ikke ualmindeligt, at børn kigger på andre børns kønsorganer og/eller numser og viser egne kønsorganer og numser frem til hinanden.

Det er ikke ualmindeligt, at børnene tager alt tøjet af, ser på hinandens kroppe og leger nøgne sammen.

Det er heller ikke ualmindeligt, at børns lege kan have en seksuel karakter, og at børnene fortæller i børnehaven, at de har set deres forældre eller andre nære voksne i seksuelle situationer.

Leg og adfærd, der bør give anledning til bekymring og evt. underretning

Herunder følger eksempler på, hvad der bør give anledning til bekymring:

- Børn, der stimulerer egne kønsorganer eller onanerer usædvanligt meget
- Lege, hvor børnene fører genstande ind i andre børns numse eller skede
- Mundkontakt med andres kønsorganer
- Når børn fører penis ind i et andet barns numse eller skede
- Forskel i magtforhold, modenhedsniveau og alder mellem børnene
- Hvis der bruges trusler eller tvang
- Hvis der er krav om hemmeligholdelse
- Hvis et af børnene er præget af negative følelser ift. det der er foregået.

Børns interesse for seksualitet må vurderes i forhold til alder og modenhed, men det kan være uklart, hvorvidt en adfærd er bekymrende eller ej. Som regel vil der være behov for at indhente yderligere information.

Grænseoverskridende seksuel adfærd begået af et andet barn kan have lige så store konsekvenser for det

barn, der udsættes for adfærden, som hvis det var en voksen. Derfor skal der handles lige så alvorligt på disse hændelser som i de situationer, hvor det er en person over 15 år, der har begået overgreb mod et barn eller en ung. Samtidig er det vigtigt at være opmærksom på, at det barn, der har gjort et andet barn fortræd, også kan være et barn, der kan have behov for særlig støtte. Det er derfor vigtigt at tage stilling til, om der er grund til bekymring for begge børn, og om der evt. skal laves underretning på begge børn – se actioncard side 9.

JanusCentret har desuden udviklet et [bekymringsbarometer](#), som er hjælpsomt, hvis du er tvivl om, hvordan du bør tackle den seksuelle adfærd, som barnet eller den unge udviser. Følg linket eller find det på deres hjemmeside januscenteret.dk.

Når unge frivilligt har sex med hinanden

Hvis du bliver bekendt med, at en ung under 15 år har haft sex med en anden nogenlunde jævnaldrende ung over/under 15 år, skal du i første omgang tage en snak med de unge. Hvis det efter en grundig snak med den/de unge er helt klart, at det er foregået helt frivilligt, er der som udgangspunkt ikke grundlag for at sende en underretning. Er du efter snakken i tvivl, skal du søge sparring ved Familieafdelingen eller hos socialfaglig rådgiver. Men der skal ikke pr. automatik sendes en underretning, alene fordi en ung under 15 år har haft sex.

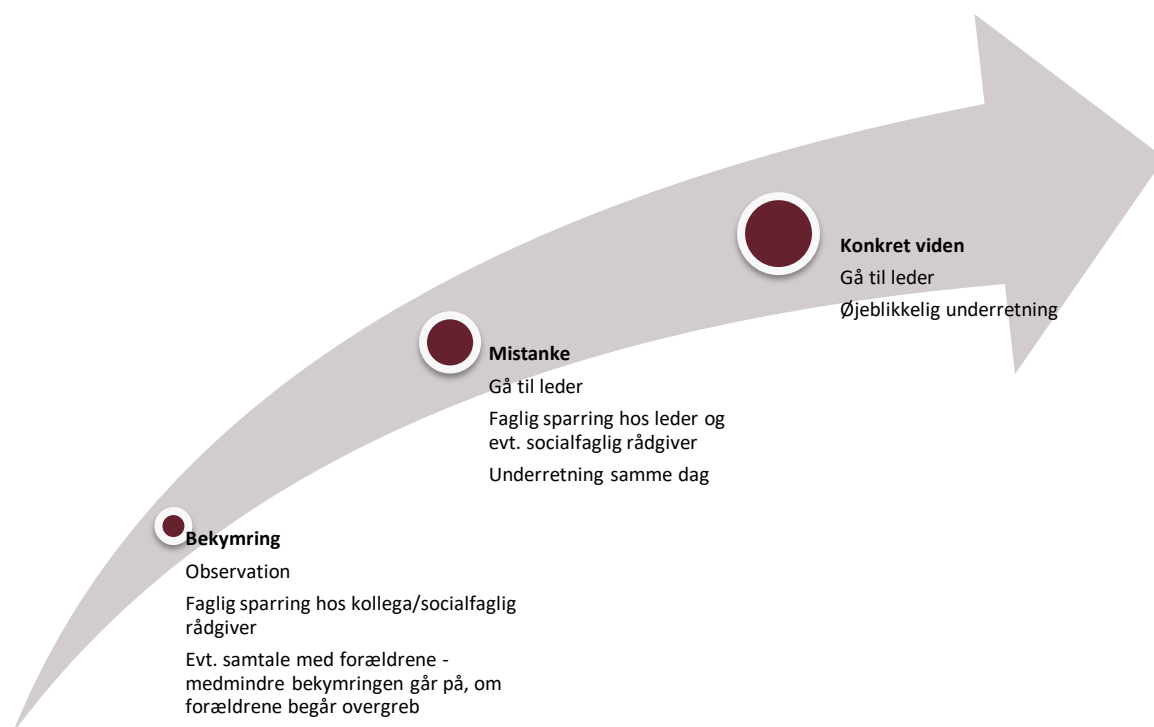
Hvis der ikke er grund til bekymring, og der ikke sendes en underretning, bør skolen/den fagprofessionelle ikke oplyse forældrene om deres viden om, at den unge har haft sex. Du bør i stedet for opfordre den unge til selv at tale med sine forældre om det. Du kan tilbyde den unge hjælp til at tage snakken med forældrene, og du bør følge op på, om vedkommende har fået det gjort.

Det vil altid alene være op til Familieafdelingen at afgøre, om der skal ske politianmeldelse. Der laves dog som udgangspunkt kun politianmeldelser, hvis det forventes, at det vil føre til en dom – og praksis på området viser, at det ikke er tilfældet i sager hvor jævnaldrende unge frivilligt har sex med hinanden.

Tvivl er en drivkraft

Tvivl er en vigtig drivkraft i arbejdet med mistanker om overgreb, og den kan være både konstruktiv og professionel. Det afgørende er, at man arbejder med tvivlen som et vilkår, så den ikke bliver en barriere for at handle. I den forstand er det professionelt at være i tvivl. Når der opstår en mistanke om overgreb, som ikke umiddelbart kan be- eller afkræftes, er det vigtigt, at man fastholder en åben tilgang og ikke på forhånd enten udelukker eller fastholder, at barnet har været udsat for overgreb.

Når der opstår mistanke om overgreb, skal man være opmærksom på, at der hos professionelle kan opstå forskellige reaktioner og handlinger. Det kan fx være benægtelse, bagatellisering, hjælpeleshed eller dramatisering. Ved at skabe faglig opmærksomhed på disse reaktioner og ved at lade dem indgå i den faglige refleksion minimeres risikoen for, at de påvirker de professionelles reaktioner og handlinger. Som ureflekteret reaktion kan de enten føre til handlingslammelse eller det modsatte.

Tvivlen kan fx opstå, hvis et barn ændrer adfærd og ikke trives, uden vi ved hvorfor. Det vækker en bekymring hos medarbejderen, og det er vigtigt, at vi tør handle.

Vi skal have et ekstra øje på barnet og lave observationer. Vi kan få faglig sparring hos kollegaer eller socialfaglig rådgiver, og vi skal turde at tage en samtale med forældrene om bekymringen, og hvad vi ser hos barnet.

OBS! Inddrag ikke forældrene, hvis der er en bekymring for, at de begår overgreb mod barnet.

Mange bliver i tvivl om, hvor meget der må tales med barnet, når der opstår bekymring eller mistanke om overgreb. Man må gerne stille få forståelsesmæssige eller afklarende spørgsmål til barnet.

Eksempler på opklarende spørgsmål, du gerne må stille

Undgå at spørge så det har karakter af en afhøring

Få barnet/den unge i enerum og spørg ind til episoden.

Stil ALDRIG ledende spørgsmål.

Lad barnet fortælle, lyt og giv omsorg uden at gøre hverken barnet eller forældrene forkerte. Pas på dit kropssprog – vær nysgerrig og ikke fordømmende.

Du kan sige til barnet/den unge, at du gerne vil snakke om det, barnet/den unge tidligere fortalte. Du kan fx spørge:

- Prøv at fortælle det igen. Hvad var det du oplevede?
- Hvornår skete det?
- Hvor skete det?
- Var der andre hjemme? Hvad gjorde de?
- Hvad skete der så?
- Er det sket før?

Søg sparring

Medarbejdere og ledere i/på kommunale dagtilbud og skoler kan generelt have gavn af at drøfte de tilfælde, hvor de er i tvivl med den socialfaglige rådgiver eller Familieafdelingen. **Vær dog opmærksom på, at der er en særlig vejledning, når det handler om mistanke mod en ansat.**

Alle øvrige medarbejdere og ledere er meget velkomne til at søge sparring ved Familieafdelingen på tlf. 76 81 51 16.

Risikofaktorer

Det er vigtigt at forebygge, at der sker overgreb mod børn. Alle børn kan risikere at blive udsat for overgreb, men erfaringen viser, at nogle grupper er mere udsatte end andre.

Børn og unge kan være særligt udsatte af forskellige årsager:

- Opvækst under ustabile familieforhold
- Vold i hjemmet
- Alkoholmisbrug i hjemmet
- Mobning
- Mange skoleskift
- Belastende oplevelser i familien (sygdom/død)
- U hensigtsmæssig kontakt mellem børn og forældre
- Ensomhed
- Anbringelse
- Har et handicap eller er særligt sårbar
- Er selvskadende.

Du kan læse mere om bekymringstegn hos børn, unge og forældre på denne [side om bekymringstegn](#).

Enkeltvis og isoleret udgør faktorerne ikke nødvendigvis en særlig risiko, men har et barn oplevet flere af de nævnte forhold, viser forskningen, at der er øget risiko for, at barnet kan blive udsat for overgreb. Medarbejdere og ledere skal derfor være særligt opmærksomme her.

Børn med handicap er særligt udsatte. De kan have et konkret behov for hjælp til personlig pleje, og så kan grænserne for det, som andre vil opleve som intimsfæren, let blive brudt. Når vi er sammen med børn med handicap, kan det være vanskeligt at tolke og forstå barnets reaktioner, og derfor er det vigtigt at være opmærksom på, om en berøring kan opleves som et overgreb.

Det er vigtigt at vurdere, om der er noget i barnets reaktioner, der ikke kan forklares umiddelbart ved at lytte til barnet og være opmærksom på barnets nonverbale signaler.

Når du laver underretningen

Når du laver en underretning, skal du gengive det, som barnet/den unge siger så præcist som muligt, og du skal prøve at få så mange detaljer med som muligt. Se faktaboks side 21 ift. eksempler på opklarende spørgsmål, du gerne må stille til barnet/den unge.

Du skal også beskrive dit øvrige kendskab til barnet/den unge, og hvilket kendskab du har til familien (skilsmisse, forældresamarbejde, forældreomsorg osv.). Dette kan bidrage til, at Familieafdelingen hurtigere kan danne sig et helhedsbillede af barnet/den unge og dermed bekymringsgraden. Det er vigtigt, at det er tydeligt for læseren, hvornår det er direkte citater eller beskrivelse af hændelser, og hvornår du mere frit beskriver dit kendskab til barnet, den unge og/eller familien. Du skal undlade at tolke på eller vurdere oplysningerne. Gengiv i stedet for oplysningerne så objektivt, som du kan.

Du kan finde inspiration til refleksionsspørgsmål, som er gode at overveje, inden du sender underretningen nederst på denne [side om bekymringstegn](#).

Hvis du er ansat i et kommunalt dagtilbud eller en folkeskole, kan du spørge om hjælp til at kvalificere underretningen hos den socialfaglige rådgiver, der er tilknyttet dit dagtilbud eller din skole. Alle andre kan få hjælp hos Familieafdelingen på tlf. 76 81 51 16.

Alle underretninger sendes til Familieafdelingens Modtagerteam på mail til fammo@vejle.dk.

Når underretningen er sendt

Modtagerteamet i Familieafdelingen vurderer inden for 24 timer indholdet i underretningen, og om underretningen skal behandles akut (samme dag), prioriteret (1-3 dages behandlingstid) eller normal procedure (inden for 14 dage).

Alle underretninger omhandlende mistanke om overgreb vil som udgangspunkt medføre, at der afholdes børnesamtale med barnet samme dag eller senest tre dage efter. Der kan være forhold, der gør, at det besluttes, at der ikke afholdes børnesamtale (sagens karakter, barnets modenhed eller handicap).

Er der mistanke om, at det er forældrene eller omsorgspersoner i forældrenes sted, der udøver overgreb, må de **IKKE** orienteres om underretningen og afholdelse af børnesamtale jf. SEL § 155 a, stk. 2.

Familieafdelingen kan anmode om, at der deltager en omsorgsperson fra institutionen eller skolen ved børnesamtalen, da barnet kan være meget uroligt og bekymret for konsekvenserne af de udsagn, det er kommet med. Samtidigt er det betryggende for barnet at vide, at der fortsat er en omsorgsperson i dets hverdag, der kender de oplysninger, som barnet er kommet med, og som kan tale med barnet i den venteperiode, der opstår, mens sagsbehandlingen af underretningen foregår. Det er ledelsen på den pågældende skole/institution, der vælger omsorgspersonen og giver løbende vejledning til medarbejderen.

Familieafdelingen kan anmode underretter om yderligere oplysninger om barnet/familien, søge sparring hos Sydøstjyllands Politis særlige visitationsenhed eller Børnehus Syd, inden Familieafdelingen træffer afgørelse om den videre behandling af underretningen og oplysningerne fra børnesamtalen.

Træffes der beslutning om, at sagen skal anmeldes til Sydøstjyllands Politi, vil det herefter være Politiet, der er ansvarlig for den videre efterforskning af underretningen.

Handler sagen om en mistanke om overgreb fra forældrene eller omsorgsperson i deres sted, vil de **IKKE** blive orienteret om anmeldelsen, før sagen har været forelagt Politiet, der tager stilling til, hvorvidt der skal ske (video)afhøring af barnet¹ – og at afhøringen har været gennemført. Dette kan vare op til 10 dage.

Lederens opgave

Der kan opstå en periode, hvor barnet/den unge kan være belastet af bekymringer for, hvad der skal ske, efter underretningen er sendt, og der er afholdt børnesamtale. Det er derfor meget vigtigt, at barnet/den unge ved, hvem der er den omsorgsfulde og trygge voksne i dagligdagen, som barnet/den unge kan tale med. Ventetiden mellem børnesamtalen og til der træffes beslutning om det videre forløb kan også være en vanskelig tid for medarbejderen, som er omsorgsperson for barnet. Lederen skal løbende støtte medarbejderen og kan kontakte Familieafdelingen for vejledning. Lederen skal sørge for at klæde medarbejderen på, ift. hvad han/hun må og ikke må ift. barnet.

---

¹ Hvis barnet er under 15 år, foretages der videoafhøring.

Medarbejderens opgave

Medarbejderen må ikke selv tage initiativ til at tale med barnet om sagen, da det er vigtigt for Politiets efterforskning, at barnet ikke bliver tillagt udtryk, forklaringer eller ord, der ikke er barnets egne. Omvendt er det afgørende, at medarbejderen kan rumme og møde barnet, såfremt det begynder at fortælle om overgrebsepisoden, børnesamtalen eller lignende. Medarbejderen må gerne fortælle barnet, at det må være svært lige nu og med andre udtryk udvise omsorg for barnets fortælling, men må ikke "hjælpe" barnet med ord i fortællingen. Barnet vil i perioden efter underretningen have ekstra brug for kærlig omsorg, opmærksomhed og ro.

Ved politianmeldelse

Hvis der foretages politianmeldelse, bliver barnet visiteret til Børnehus Syd (beliggende i Odense og Esbjerg). Børnehus Syd benyttes af Politiet til videoafhøring, og der kan foretages udredning og undersøgelse af overgrebet med henblik på at afdække behovet for eventuelt særlig støtte på grund af overgrebet. Børnehus Syd kan også tilbyde barnet/den unge samt de nære omsorgspersoner krisehjælp.

Det vil altid være Familieafdelingen, der har myndighedsansvaret under hele sagsforløbet, selv om Politi, sundhedsvæsen og Børnehus inddrages i behandlingen af underretningen.

Skærpet underretningspligt

Alle medarbejdere, der arbejder med børn og unge, er underlagt en skærpet underretningspligt, når de er på arbejde. Det betyder, at du jf. barnets lov skal lave en underretning, hvis du får kendskab til eller grund til at antage, at et barn eller ung under 18 år har været udsat for overgreb eller har behov for særlig støtte. Se bilag 1.

Hvad kan vi gøre for at forebygge?

Alle enheder i Børn og Unge skal drøfte problemstillingen, sikre at alle medarbejdere er bekendte med handlevejledningen og udarbejde en plan, der dækker følgende:

- Alle medarbejdere skal vide, hvor de finder denne handlevejledning på vejle.dk/overgreb.
- Mindst en gang årligt skal denne handlevejledning gennemgås på et personalemøde. Alle nyanstatte skal introduceres til handlevejledningen.
- Alle institutioner og skoler er forpligtet til at lære børn og unge, om hvordan man er en god ven, sociale spilleregler, rettigheder, krop og egne grænser fx ved systematisk at arbejde med børnes/de unges sociale og personlige kompetencer.
- Vær opmærksom på krænkelse i den digitale verden. Vis interesse for og spørg ind til børn og unges liv på nettet og sociale medier. Tal med dem om, at her gælder samme regler for, hvordan vi behandler hinanden, og at de også i den digitale verden skal sige fra og få hjælp hos en voksen, hvis de oplever noget grænseoverskridende. Fortæl fx at nogle voksne, børn og unge ikke har lært, hvordan vi skal behandle hinanden i den digitale verden.
- Lav gode forløb i skolerne om seksualitet, personlige grænser, porno, sex og samtykke – se fx sexogsamfund.dk/undervisning og determinkrop.dk, og fortæl eleverne, hvor de kan få mere viden. Se fx boksene på næste side.

Her kan børn og unge få mere viden og hjælp

Sundheds- plejerskerne

er altid klar til en snak omkring krop, følelser mv.

SSP-medarbejderne

er altid klar til at tale om problemer i skolen, med dine venner/derhjemme, alkohol, hash, kriminalitet, konflikter osv.

UngSex Vejle

tilbyder anonym rådgivning om køn, krop, sex og prævention

De Åbne Rådgivninger

tilbyder en række gratis tilbud om samtaler, der er målrettet børn, unge og familier, som søger råd og vejledning

Sletdet.dk

tilbyder gratis og fortrolig rådgivning om ubehagelige oplevelser på nettet og digitale krænkelser

Børnetelefonen

er børnenes linje til rådgivning, trøst eller bare en voksen, der har tid til at lytte – gratis og anonymt

Sexlinjen

er en informations- og rådgivningsportal for unge om sex, følelser, relationer, seksuelle overgreb, køn, seksualitet og krop mm.

Sex & Samfund

tilbyder viden til børn og unge om prævention, sexsygdomme og abort

Lederens opgave

Som leder har man ansvaret for, at der indhentes børneattest og straffeattest ved alle ansættelser i Børne- og Ungeforvaltningen, hvis dine ansatte som led i ansættelsesforholdet har direkte kontakt til børn og unge. Det gælder også ved studerende, frivillige samt eksterne aktører, der løser opgaver på stedet, hvis de har direkte kontakt med børn og unge.

Lederen skal sikre, at det drøftes i personalegruppen, hvordan man løbende skærper opmærksomheden hos medarbejdere og andre voksne omkring børnene, fx ved fokus på nyeste viden om børns signaler og tegn på omsorgssvigt. Samtidigt skal lederen sikre, at alle medarbejdere ved, at de har skærpet underretningspligt og ved, hvad det betyder. Se bilag 1.

Lederen skal desuden sikre, at der arbejdes med punkterne øverst i dette afsnit om forebyggelse.

Kilder

Folketingstidende (2023), *Forslag til lov om ændring af straffeloven og retsplejeloven*. Folketinget.
https://www.ft.dk/ripdf/samling/20222/lovforslag/l50/20222_l50_som_fremsat.pdf

Rigsadvokatmeddelelse (2022) *Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet: Psykisk vold, afsnit 5.1. Strafpåstanden i sager om straffelovens § 243*. Lokaliseret den 28.9.2022 på <https://www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/2022/9410>

Socialstyrelsen (2024a) *Definition og lovgivning om vold mod børn og unge*. Lokaliseret den 12. juli 2024 på <https://www.sbst.dk/boern/overgreb/om-overgreb/om-fysiske-og-psykiske-overgreb/definition-og-lovgivning-om-vold-mod-boern-og-unge>

Socialstyrelsen (2024b) *Definition og lovgivning om seksuelle overgreb mod børn og unge*. Lokaliseret den 12. juli 2024 på <https://www.sbst.dk/boern/overgreb/om-overgreb/om-seksuelle-overgreb/definition-og-lovgivning-om-seksuelle-overgreb>

Straffeloven (2024), LBK nr. 434 af 25/04/2024 *Bekendtgørelse af straffeloven*. Justitsministeriet.
<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2024/434>

Bilag 1 – Almindelig og skærpet underretningspligt

Almindelig underretningspligt

(Barnets lov § 135)

For alle borgere gælder, at de har pligt til at underrette de sociale myndigheder, hvis de ”får kendskab til, at et barn eller en ung under 18 år fra forældres eller anden opdragelses side udsættes for vanrøgt eller nedværdigende behandling eller lever under forhold, der bringer barnets eller den unges sundhed eller udvikling i fare“.

Skærpet underretningspligt

(Barnets lov § 133 stk. 1)

Personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv, skal underrette kommunalbestyrelsen, hvis de under udøvelsen af tjenesten eller hvervet får kendskab til eller grund til at antage, at

- 1) et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte efter denne lov,
- 2) et barn umiddelbart efter fødslen kan få behov for særlig støtte efter denne lov på grund af de kommende forældres forhold,
- 3) et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte efter denne lov på grund af barnets eller den unges ulovlige skolefravær eller undladelse af at opfylde undervisningspligten eller
- 4) et barn eller en ung under 18 år har været udsat for overgreb.

Bilag 2 – Mere information?

Der findes en masse sider på nettet, hvor du kan finde mere information om overgreb eller mistanker om overgreb mod børn og unge. Vi har samlet nogle af dem herunder:

Socialstyrelsen

[Seksuelle overgreb mod børn og unge](#)

[Fysiske og psykiske overgreb mod børn](#)

[Overgreb mod børn med handicap](#)

[Børn og unge med seksuelt bekymrende eller grænseoverskridende adfærd](#)

Børns Vilkår

[Fagtelefonen](#)

[Seksuelle overgreb på småbørn](#)

Sundhed.dk

[Seksuelle overgreb mod børn](#)

VIVE

[Fysisk vold og seksuelle overgreb mod børn – En vidensopsamling](#)

Sex og samfund

[Hvad er god seksualundervisning?](#)

Børne- og Ungeforvaltningen
Skolegade 1 · 7100 Vejle

Tlf.: 76 81 00 00
post@vejle.dk
www.vejle.dk

Revideret november 2024